

Лизанець Анжела Гейзівна,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту та
управління економічними процесами,
Ясюк Аліна Сергіївна,
здобувач вищої освіти ОС «Бакалавр»
спеціальності «Менеджмент»,
Мукачівського державного університету

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ РЕГІОНУ

Інтенсивна динаміка економічних та політичних змін, що відбуваються в українському суспільстві, вимагає активної та адекватної реакції. Зусилля мають бути направлені на мінімізацію негативних впливів як на економіку в цілому, так і на розвиток окремих галузей. Особливо важливим об'єктом уваги є сільське господарство як провідний чинник становлення усіх секторів економіки держави та її регіонів. Це галузь матеріального виробництва, що виступає сировинною базою для промисловості та джерелом задоволення потреб населення у продуктах харчування.

Традиційною формою ведення вітчизняного сільського господарства за останні декілька десятиліть стало фермерство. Фермерські господарства належать до дрібнотоварних виробників продукції. Основною метою їх діяльності є забезпечення власних потреб у сільськогосподарській продукції і продовольстві та продаж надлишків своєї продукції. На таких принципах формувалися фермерські господарства в незалежній Україні на початку 90-х років минулого століття. В сучасних умовах цілі та завдання діяльності цих суб'єктів господарювання суттєво змінилися. Наразі більшість фермерів виробляють продукцію для продажу і лише частину залишають для власних потреб. Переваги фермерського господарства порівняно з іншими формами господарювання полягають у тому, що в них основним мотивом трудової активності працівника є особистий інтерес фермера, який виражається у результатах ефективного функціонування, що ставить перед ним завдання краще працювати, ефективніше використовувати наявні ресурси з урахуванням місцевих природно-економічних умов та традицій [2].

В Україні, за результатами діяльності у 2019 році, налічувалося 46 794 фермерських господарства [1]. Із аналізу роботи фермерських господарств України виявлено, що станом на 1 січня 2020 р. 4,6 млн га землі належить фермерським господарствам, з яких 0,8 тис. га (17,4%) перебуває у державній та 3,8 млн га (82,6%) – у приватній власності [3].

Особливим перспективами характеризується розвиток фермерства на Закарпатті. За результатами реформування колективних сільськогосподарських підприємств станом на 01.04.2002 р. із загальної кількості недержавних сільськогосподарських підприємств, які були реформовані у Закарпатській області, було створено 39 фермерських господарств. Швидкими темпами збільшувалися й площі сільськогосподарських угідь фермерів. Основними виробничими напрямками більшості фермерських господарств області стали продукція рослинництва і

тваринництва. Темпи зростання валової продукції та землекористування фермерів Закарпатської області свідчать, що останні досить ефективно використовують земельний ресурс.

Динаміка кількості сільськогосподарських (у т.ч. фермерських) господарств у Закарпатській області відображені у табл. 1.

Таблиця 1

Показники розвитку фермерських господарств Закарпаття [5]

Показники	Рік								
	2000	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2018
Кількість фермерських господарств, од.	1459	1389	1480	1652	1598	1602	1452	1199	1022
Площа с.-г. угідь, га	11242	10162	11613	13315	13009	10785	10090	9987	9950
Припадає на 1 фермерське господарство, га.	7,7	7,9	7,8	8,1	8,1	6,7	6,9	8,3	9,7
Чисельність працюючих, осіб	1715	2623	2541	1884	1825	1610	1468	1233	1011

Проте, як свідчить статистика (див. табл. 1), незважаючи на позитивні тенденції підвищення ефективності використання земельних ресурсів, абсолютна кількість фермерських господарств поступово скорочується, що спричинене негативним впливом об'єктивних і суб'єктивних чинників.

Характерною особливістю фермерських господарств в умовах сьогодення є недостатня цінова конкурентоспроможність більшості видів сільськогосподарської продукції, яка зумовлена зростаючою техніко-технологічною відсталістю, не зовсім ефективним використанням окремих видів виробничо-ресурсного потенціалу. Нові технології та технічне забезпечення виробничих процесів є недоступним для більшості фермерів через їх дорожнечу. Як засвідчує аналіз, фермери мають обмежене фінансове забезпечення своєї діяльності, якого ледве вистачає для придбання необхідних ресурсів для нового циклу виробництва. У свою чергу, перехід на вищий рівень господарювання передбачає залучення додаткових коштів.

Подальший розвиток фермерських господарств на Закарпатті, на нашу думку, доцільно проводити в таких напрямках:

- оновлення технічного парку й придбання новітнього обладнання;
- реалізація інвестиційних проектів із придбання сільськогосподарської техніки (комбайнів, тракторів, автомобілів, сівалок тощо), а також техніки для будівництва сімейних молочних та інших ферм;
- спрямування частини інвестицій на розвиток технологічної та виробничої інфраструктури, насамперед на будівництво об'єктів для приймання, доробки та зберігання сільськогосподарської продукції, а також розвиток добровільних об'єднань фермерських господарств;
- придбання комп'ютерної техніки і долучення господарств до глобальних телекомунікаційних інформаційних й обчислювальних ресурсів;
- спрямування частини інвестицій на участь у виставках, ярмарках, аукціонах, конференціях, семінарах й інших представницьких заходах.

Підсумовуючи, слід сказати, що фермерські господарства області та країни

мають всі передумови для розвитку, але він залежить від стабільності, як політичного так і економічного характеру. Уряд повинен створювати сприятливі умови для їх діяльності, а сам фермер зобов'язаний дотримуватись принципу, отримання прибутку при збереженні і нарощуванні родючості ґрунтів, високої продуктивності земельних ресурсів, охорони земель від антропогенних та природних явищ. Для ефективного розвитку фермерства на Закарпатті необхідно добиватися субсидій та дотацій з державного і місцевого бюджетів; здійснювати кооперацію для забезпечення і реалізації сільськогосподарської продукції та продовольства з ініціативи територіальних громад регіонів України.

Список використаної літератури:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Лановий В. В. Держава без землі не існує. Землевпорядний вісник. 2012. № 12. С. 4-8.
3. Сільське господарство України за 2018 р. Статистичний збірник України. Київ : Держстат України, 2019. 392 с.
4. Спаський Г. В. Підвищення ефективності функціонування фермерських господарств Закарпаття. Економіка АПК. 2017. № 3. С. 50-58.
5. Статистичний щорічник Закарпатської області за 2018 рік. Ужгород : Головне управління статистики у Закарпатській області, 2019. 558 с.

Ліба Наталія Степанівна,
д.е.н., доцент кафедри обліку і
оподаткування та маркетингу
Мукачівського державного університету

АСПЕКТИ КОНЦЕПЦІЇ НЕОІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ ПРИ ФОРМУВАННІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ

У пошуку нових ефективних форм і методів функціонування та розвитку промисловості, адекватних сучасним викликам, кожна країна намагається максимально врахувати макроекономічну, технологічну, інституційну специфіку власної економіки. Водночас активно опрацьовується світовий досвід здійснення структурних зрушень, удосконалення інституційного середовища, залучення соціальних чинників для прискорення економічного зростання. Це зумовлює певні відмінності національних моделей неоіндустріалізації, які сьогодні формуються та реалізуються урядами різних країн [1].

Формування теоретичних та методологічних принципів регіональної промислової політики в Україні відбувалось в умовах глибоких трансформаційних змін у системі економічних відносин, пов'язаних з закладанням елементів ринкової економіки. Складний період трансформаційних змін та задекларований урядом соціально-орієнтований тип ринкової економіки призвів до руйнування існуючого механізму організаційно-економічного управління розвитком регіонів. Особливо

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>